

FASTLEGENS OPPGAVE

Nasjonal Faglig retningslinje

FOREBYGGING

Kan spiseforstyrrelser forebygges?

Primærprofylakse?

Sekundærprofylakse

Tidlig oppdagelse og intervensjon ved mistanke om spiseproblem

Barn/unge

- Mange uspesifikke plager (psykosomatiske) plager
- Hodepine, magesmerter, mistrivsel

Voksne

- Diffuse symptomer

TIDLIG OPPDAGELSE

Tidlig oppdagelse og intervensjon ved mistanke om spiseproblem

Barn/unge

- Mange uspesifikke plager (psykosomatiske) plager
- Hodepine, magesmerter, mistrivsel

Voksne

- Diffuse symptomer

UTREDNING VED MISTANKE OM SPISEFORSTYRRELSER

Kaster du opp fordi du føler deg ubehagelig full i magen?

Er du **bekymret** fordi du **mister kontroll** over hvor mye du spiser?

Har du nylig **gått ned** med mer enn seks kilo i **vekt** over en tremånedersperiode?

Synes du at du er tykk selv om andre sier at du er for tynn?

Vil du si at **mat** har en **dominerende plass** i livet ditt?

Scoff (Hill et al 2010)

Evt EDE-Q

UTREDNING I PRIMÆRHELSETJENESTEN

Fastlegens ansvar

- **ANAMNESE**

Psykiatriske symptomer

Somatiske symptomer

Funksjon/livskvalitet/fritid

Somatisk undersøkelse inkl. høyde og vekt

Laboratorieprøver

ANAMNESE

Spør direkte og konkret om bl. a:

- Vektutvikling
- Spisevaner/endret spisemønster
- Vektreduserende atferd (oppkast, avføringstabletter, vanddrivende
- Overspisingsepisoder
- Fysisk aktivitet /lystbetont eller tvang
- Annen psykiatrisk symptomatologi
- Psykiske lidelser i familien
- Forhold innad i familien
- Fungereing i skole og/eller jobb
- Sosial fungering

FYSISK AKTIVITET/TRENING

Hvordan er balansen mellom aktivitet, hvile og ernæring?

- Er treningen rigid og tvangspreget, eller lystbetont?

Formålet med aktivitet/trening?

- Trening for å unngå uro, dårlig samvittighet, vanskelige følelser
- Trening for å tillate seg å spise og hvile
- Trening for kontroll av vekt, kropp og fasong

FUNKSJON

Konsentrasjon

Arbeidsevne/skoleprestasjoner

Sosial fungering

Fritidsaktiviteter

BEHANDLING I PRIMÆRHELSETJENESTEN

Fastlegens kompetanse og interesse

Evt psykolog i kommunene med kompetanse

HVEM kan behandles i primærhelsetjenesten

Fastlegens (og psykologens) kompetanse

+ pasientens symptomer er avgjørende

Voksne med anoreksi og alvorlig bulimi bør henvises til spesialisthelsetjenesten.

Dersom fastlege har kompetanse til å starte behandling av bulimi eller overspisingsslidelse kan slik behandling igangsettes.

Ved manglende bedring eller forverring skal pasienten raskt henvises videre.

BEHANDLING HOS FASTLEGEN

Fokus på symptomreduksjon

(mat og spiseforstyrret adferd)

Veiledet selvhjelp

Familiesamtaler

Behandling av komorbid angst og depresjon

Bruk av : loggbok

- spisealiste
- treningslogg

POLIKLINISK BEHANDLING - ANBEFALING

Individuell psykoterapi rettet mot spiseforstyrrelser anbefales for å behandle voksne pasienter med spiseforstyrrelser (AN, BN, BED)

Den psykoterapien som velges bør være rettet mot spiseforstyrrelser, og ha fokus på symptomene ved de ulike formene for spiseforstyrrelser.

→ **Vekt** (økning ved AN), normalisering av **spisemønster**, bortfall av **overspisingsepisoder** og ulik **vektkompenserende atferd** (misbruk av laxantia, oppkast, overtrening).

Den individuelle psykoterapien bør ha en viss varighet og intensitet.

MEDIKAMENTELL BEHANDLING

Ingen indikasjon for behandling av anoreksi

Fontex kan brukes på indikasjonen bulimi

MEN : Komorbide tilstander som angst og depresjon kan tilbys adekvat medikamentell behandling (SSRI)

OPPFØLGING AV PASIENTER I SPESIALISTHELSETJENESTEN

Når pasienten er i behandling i spesialisthelsetjenesten vil **behandler der ha ansvaret også for at de somatiske symptomene og komplikasjonene ved spiseforstyrrelsen blir fulgt opp.**

Enkelte poliklinikker vil gjøre dette i samarbeid med fastlege, som gjør undersøkelser og tar prøver og rapporterer tilbake til poliklinisk behandler.

NÅR PASIENTEN GÅR I POLIKLINISK BEHANDLING

8.1.

Poliklinisk behandling av spiseforstyrrelser i spesialisthelsetjenesten bør ivareta **både somatiske og psykologiske/psykiatriske** sider ved sykdommen.

4

Ansvar for samarbeidsmøte/informasjonsutveksling bør ivaretas av behandler i spesialisthelsetjenesten.

OPPFØLGING OG STABILISERING

Faste oppfølgingstimer med fokus på

- Symptomer
- Funksjon

PASIENTERS ERFARING

114 pasienter henvist til spesialisthelsetjenesten (Oslo og Bodø)

Snakket med allmennlegen om SF siste år: 80 %

Symptom:

Redusert matinntak: 67 %

Oppkast: 68 %

Overtrening :33 %

Veiing 49%

Bruk av diuretika eller slankepiller: 0 %

PASIENTERS BEHOV

Konkrete spørsmål

85 % av pasientene anga at allmennlegen må spørre konkret om hvert enkelt spiseforstyrrelsessymptom for at disse skal kunne bli avdekket.

Ca 50 % hadde diskutert sammenhengen mellom aktuelle plager og spiseforstyrrelsen med allmennlegen

Ref: Kommunikasjon om spiseforstyrrelses-symptomer på allmennlegekontoret.
Halvorsen TF et al, [Tidsskr Nor Lægeforen](#). 2014 Nov 11;134(21):2052-6.

PASIENTERFARING (N: 114)

66 %) hadde en **aktiv** allmennlegerrelasjon. :

65 % hadde snakket med legen om hvordan sykdommen påvirket hverdagen.

75 % var fornøyd med allmennlegens væremåte,

47 % opplevde allmennlegen som en viktig støttespiller

44 % oppsøkte allmennlegen ved forverring.

Alvorlig undervektige og pasienter med allmennleger som viste engasjement, skåret høyest på tilfredshet og støtte.

39 % av dem med behandlingserfaring der nåværende allmennlege kunne ha vært involvert i samhandling med annenlinjetjenesten, hadde opplevd dette.

Ref: Pasienterfaringer med allmennlegers oppfølging ved alvorlig spiseforstyrrelse. Halvorsen TF, et al [Tidsskr Nor Lægeforen](#). 2014 Nov 11;134(21):2047-51

UTFORDRING FOR FASTLEGEN

Pasienter med overspisingslidelse (BED)

Vanskelig å avdekke/diagnostisere

Mange benekter psykiske symptomer

Få behandlingstilbud

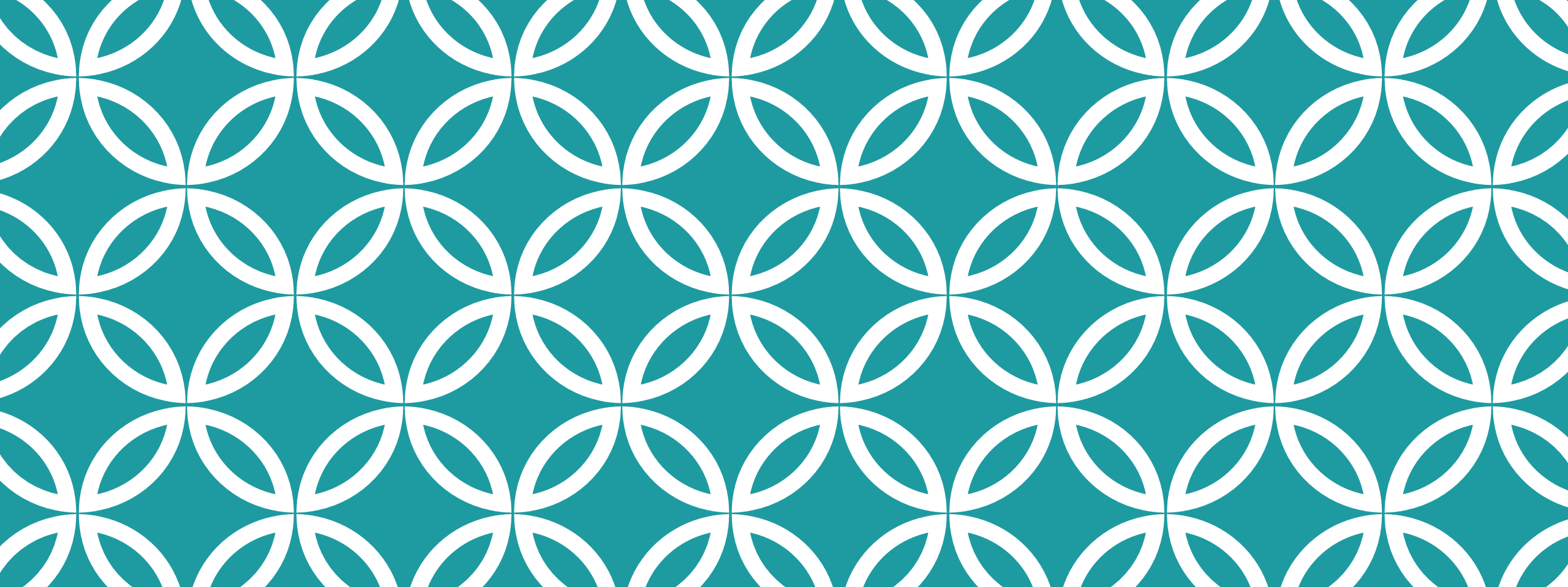
Mange avvises på DPS → ikke syke nok

OVERSPISNINGSLIDELSE I ALLMENNPRAKSIS – BEHANDLING

Skam

Vekt/veining

Reduksjon/oppheør av overspisningslidelse FØR
vektreduksjon

**DEN LANGVARIG, ALVORLIG SYKE
PASIENTEN (SEED)** |

EMMAS HISTORIE

https://www.youtube.com/watch?v=Fif3D_WhKIE

Emma wants to live (Emma wil leven)

FASTLEGENS / KOMMUNENS ANSVAR

Når avslutte behandling i spesialisthelsetjenesten??

Fortsatt behandling i primærhelsetjenesten?

Omsorg? Palliasjon?

SEED-PASIENTER

Har ikke nyttiggjort seg behandling i spesialisthelsetjenesten, følges opp i primærhelsetjenesten.

Somatisk oppfølging, men også oppfølging av pasientens psykisk og sosiale forhold er viktig, og fortsatt motivasjon til å våge endring.

For noen pasienter vil det være nødvendig med sykehusinnleggelse i perioder for å unngå betydelig forverring av tilstanden.

RÅD OG VEILEDNING

Spesialisthelsetjenesten skal bidra med råd og veiledning, også før og etter behandling (poliklinikk/innleggelse)

Regionale spesialenheter

- Ullevål
- Haukeland
- Levanger
- Bodø (Tromsø for barn/unge)

RÅD OG VEILEDNING

DPS

Spesialpoliklinikker/døgneheter

Tiller DPS

Gjøvik

Tønsberg

Halden

Stavanger

Arendal

Modum Bad

Gaustad

RÅD OG VEILEDNING

Brukerorganisasjoner:

ROS (Rådgivning om spiseforstyrrelser), <https://nettros.no/>

Landsdekkende informasjon- og rådgivningstjeneste

Telefon: 94817818, innvalg 1

E-post: info@nettros.no (svar kan forventes innen en uke).

Spisfo (Spiseforstyrrelsesforeningen), <http://www.spisfo.no/>

Informasjon- og støttetelefon: **22 94 00 10**

E-post: post@spisfo.no